

IRENA RAŠETA

Što je to u zvijezdama što ih pokreće?

*Da ih astronomi ne nadgledaju, zvijezde bi svakoga dana mijenjale mjesto.
Ramón Gómez de la Serna*

Antoñito Claraboya González je sa sedamnaest godina otkrio zvijezdu. Bilo je to jedne sparne ljetne noći dok je teleskopom pretraživao nebo u potrazi za narančastim diskovima koji se opisuju u nekim knjigama. Već je treću noć zaredom sjedio na krovu kuće napinjući se da između poznatih i nepoznatih obrisa koje su tvorila zvijezda, otkrije onaj koji će možda predskazati smrt. Nije ga zanimalo sjajni trag Mliječne staze, nije se oduševljavao pogledom na kuglaste zvjezdane skupove M14 i M19 u Zmijonoscu, nije ni primjetio spiralnu galaktiku M104 u Djevici, a zvijezde Alkor i Mizar u Velikom Medvjedu samo je promotrio jednim letimičnim pogledom, a onda je nastavio svoje proputovanje između kristalnih točkica koje su iskrile u modroj dubini.

Bilo je prošlo tjedan dana otkako su se Jupiter, Saturn, Mars, Venera i Merkur poravnali na nebu. Ta je rijetka nebeska pojava izazvala paniku među Antoñitovim sumještanima. U svim svratištima koja su se načičkala uz glavnu cestu koja je vodila u svijet, u svim zadimljenim lokalima u kojima su se provodile besane noći, u svim trgovinama i frizerskim salonima punima klepetavih jezika, u svim zamračenim domovima i mirisnim vrtovima – svugdje se govorilo o smaku svijeta. Pričalo se o velikim plimnim valovima koji će potopiti kontinente, predviđali su se razorni potresi i opisivalo kako će se otoci razbijati o vlastite obale sve dok pomahnitala gravitacija poravnanih planeta potpuno ne izbaci Zemlju iz orbite oko Sunca. Neki su bili vrlo glasni i rječiti u opisivanju grozomornih slika, drugi su sad zabrinuto kimali glavama, sad odmahivali u nevjerici, neki su se sklanjali od takvih naklapanja, misleći, vjerojatno, da ako ih ne čuju, ako ne znaju za njih, onda se ne mogu ni obistiniti, a neki se jednostavno nisu mogli složiti. No, unatoč tim racionalnim umovima koji su pokušavali opovrgnuti kataklizmičke priče i unatoč

tome što se još uvijek nije ama baš ništa dogodilo otkako su se poravnali planeti, većina je stanovnika bila duboko uvjeren da je stigao kraj. Nenajavljen, nepravedan, nezaustavljiv, pomalo nezgodan kraj koji će ih sve posmicati u njihovim najboljim godinama i najboljim košuljama, nespremne na uznositu praktičnost raja ili produženu nepraktičnost pakla, ranjive na prozračnost što prolazi kroza zidove, zaboravljive i tjerane toplim vjetrom prošlosti koji je prohujao iz sto smjerova podižući prašinu s nedovršenih zadataka ostavljenih uz uzglavlje kreveta... Posvuda su ljudi stajali na krovovima svojih kuća – užasnuti pod suncem, prestravljeni ispod mjeseca – tragajući pogledom za narančastim diskovima – vijesnicima nesreće. I Antoñito je bio jedan od njih, ali ne zato da bi – kao većina – potkrijepio svoje najgore strepnje ili usplahirena nadanja, već da bi dokazao da diskova nema niti će ih biti, duboko uvjeren da smaku svijeta još nije odobren ulazak na pozornicu.

Nije se obazirao na paniku u treperavim glasovima svaki put kad bi zvijezda padalica šmugnula prema tlu; nije zamijećivao udivljenje onih koji su po prvi puta otkrili ljepotu nebeskog prostranstva osvijetljenog tisućama bljeskalica; nije mario za plač djece koja su morala spavati na tvrdim krovovima jer su njihovi roditelji sanjali narančaste diskove; jednostavno mu ništa od toga nije bilo važno jer je želio dokazati istinu. Proveo je gotovo čitava tri dana i tri noći promatrajući svoju mrvicu neba, svaki puta sve više očaran njegovom rasprostrtom tajnovitošću, ali narančaste diskove nije ugledao.

“Narančastih diskova nema,” pričao je sebi u bradu, obraćajući se onima koji nisu željeli slušati ni one koji su pričali glasno. “Zar ne vidite da ne postoje? Zar ne vidite da je nebo jednako kao i uvijek? Ono je veliko i u svojim dubinama krije tajne, ali te tajne ne možete ispričovijediti kao što pripovijedate bajke sinovima i kćerima prije spavanja. One možda izgledaju fantastično, okupane su u crvene i zelene plinovite oblake maštarija, ali svaka posjeduje ili će posjedovati rješenje, objašnjenje, svrhovitost i razlog. Narančasti diskovi – kad bi postojali – prkosili bi tim zakonima.”

Teleskopom lijevo, teleskopom desno, vječna litanija na usnama i čvrsto uvjerenje u grudima – dječaku koji još nije poznao svijet, a tvrdio je da poznaje svemir...

Dok je Antoñito pregovarao sa zakonitostima svemira, odnekuda se pojavio topli ljetni vjetar. Prostrujio je preko krovova i pokrenuo usnule vjetrokaze, zadigao ženama suknjice, potaknuo glazbu zvončića, odnio san pospanima, a donio ga onima koji još nisu bili spremni za počinak. Antoñito ga je osjetio kako mu plazi preko listova – toplo strujanje obavijeno toplim mirisima noći – uporni dah zmaja s istoka koji je najavljavao promjenu. Ljut što mu remeti koncentraciju, Antoñito je zamahnuo rukom misleći da će ga se tako riješiti, no ljudska ruka ne može upokoriti vjetar. On se rađa nad morem ili usamljenim udolinama i putuje onamo kamo mu nalaže vlastita volja, privučen neistraženim zemljama, staloženošću, smirenošću, ravnotežom i redom. Poželio je pošakljati Antoñita, pa je to i učinio, natjeravši ga da odmakne pogled od samonametnute dužnosti, a onda je, zadovoljan učinjenim, sa smješkom na prozračnim usnama otplovio u nepoznatim smjerovima.

Uvjerivši se da je uspio otjerati zaigrani vjetar, Antoñito je vratio svoj pogled u nebo, ali ono nebo kojem se vratio nije bilo ono isto nebo kojeg je ostavio prije samo nekoliko trenutaka. Sedam ili jedanaest otkucaja srca trebalo je Antoñitu da to shvati, da u dnu sazviježđa Zmaja koje mu se otvaralo pred očima, krajičkom oka uhvati tamnocrveni, neobjašnjivi bljesak. U jednom suludom trenutku pomislio je da će se tajanstveno crvenilo prelići u narančastu boju nepojmljivih diskova, ali se to nije dogodilo. Nastavilo je pulsirati u tmini kao da je to činilo svih ovih godina i stoljeća nezamijećeno – sitna iskrica među ostalim iskricama koje prije samo nekoliko trenutaka tamo nije bilo.

Antoñito je otkrio zvijezdu. Nje nije bilo ni na jednoj nebeskoj karti koju je posjedovao, a sumnjao je da je postojala i na tuđima. Bila je to njegova zvijezda, njegovo otkopano blago, njegova nedosežna želja.

Od tog dana Antoñito je potpuno izgubio interes za narančaste diskove i potpuno se posvetio svojoj zvijezdi. Pratio ju je svake noći diveći se njenim bojama

koje su sezale od blijedoružičastih i gotovo bijelih bljeskova do tamnocrvenih i purpurnih taktova u tmni. Bila je to zvijezda koja kao da još uvijek nije otkrila kojem spektru svjetla želi pripadati, pa je isprobavala različite haljine, bivajući sad sramežljiva djevojka, sad podsmješljiva zavodnica, hvatajući u svoja njedra zadivljene poglede.

U Antoñitovoj se glavi rodila simfonija. Bila je zamišljena, oblikovana, skladana i izvođena za nepoznatu zvijezdu. Nikada nije prestajala. Negdje oko podneva razvila bi se iz svojih snenih povoja, još nerazmahanih nota iščekivanja; lebdjela bi tijekom poslijepodneva u izmaglici taktova, vukući se preko prašnjavih knjiga, podsjećajući na neki neodoljiv san koji nikako da se razbistri, a onda bi, što je večer bila bliža, sve više bujala, postajala glasnijom i nemirnijom, da bi, s dolaskom noći, razbila sve prozore i prekinula sve razgovore, putujući u nebo... Antoñito bi se s teleskopom popeo na krov, nervoznim bi ga pokretima postavio i usmjerio, a onda bi njegovo pitomo, plavo-ljubičasto oko pogledalo u svemir, prolunjalo između bljedunjavih dvorkinja poredanih uz Mjesečeve skute, i, napokon, pronašlo onu koja bi svake noći u novom ruhu zasjala na vrhu stepeništa i očarala princa: njegova zvijezda...

Pokušao joj je dati ime, ali svakom kojem bi se domislio, naposljetku bi pronašao manu: ili je bilo preobično, ili toliko neobično da ju je zasjenjivalo. Zvao ju je jednostavno svojom zvijezdom, svojim blagom... Promatrao bi ju kako mu žmirka, iz noći u noć ga zazivlje, kako ga mami i osvaja svojim blagim šaptom u tmni. "Večeras zvijezde izgledaju drugačije," rekao bi u samotni mrak, pa prešao na neki drugi svijet, na kojem nije bilo srama i nesigurnosti, suza i trenutnih, polovičnih radosti upakiranih u jednokratne limene posude, u kojem nije bio osamljen i u kojem je volio nešto neprocjenjivo, nešto što je mogao smatrati svojim...

Iz dana u dan joj se radovao, iz noći u noć ju je obožavao, i tako puna četiri mjeseca. Međutim, bila je to savršena veza između Neba i Zemlje, kojoj je bilo suđeno (kao i svemu savršenom) da se prepolovi.

Jedne je noći Antoñito pogledao u nebo i nije pronašao svoju zvijezdu. Presjeklo ga je u grudima, zarilo mu se u srce, rasparalo mu je život. Lunjao je tamnim prostranstvom u očajnoj želji da je pronađe na nekom drugom mjestu, da je otkrije iza Saturnovih prstenova ili je prepoznata u priprostim haljinama, ali nije bilo koliko god je Antoñito plakao i preklinjao... Onako naglo kako se pokazala, Antoñitova je zvijezda nestala, i nikad se više nije pojavila na njegovom nebu.

Danas Antoñito luta ulicama i ne razlikuje dan od noći. Sretnem ga ponekad kako, zadubljen u vrhove svojih cipela, šeće ispod drvoreda i šapuće lišću. Probija se između ljudi uvijek osamljen, s pogrbljenošću starca u mladenačkim ramenima. Više ne vjeruje... Više ne mari za raspojasanu samoću... Više ne nadzire zvijezde i one sada – oslobođene – prekrivaju noćno nebo blijedim, razuzdanim iskrenjem. Kao da je odustao od samog života... Kao da je u onim snovima bilo sve što mu je bilo drago... Kao što je prije uvijek hodao pogleda uzdignutog prema nebu, sada promatra samo tlo pod nogama, opet i iznova prepušten propuštanju...

Ali njegova zvijezda – koja ipak postoji i koja se brine za njega -, ne dopušta mu da potone u očajanju. Odupire se njegovim tugama i prkosi njegovoj malaksalosti. Kao da mu želi reći da se svi ponekad spotaknemo i licem udarimo u tvrdu zemlju, ali se podižemo i obrišemo koljena, spremni krenuti dalje.

Prilazim mu s leđa i podmećem mu nogu. Antoñito se spotiče i pada, povlačeći za sobom djevojku koja je hodala ispred njega, zadubljena u svoje vlastite drvorede razmišljanja. Ona ima zlatne uvojke i dva zaigrana, zelena oka, a oko vrata ogrlicu na koju je obješen veliki, purpurni privjesak u kojem se sunčeve zrake prelamaju i titraju u taktu njenih pokreta.

Okrećem se samo jednom i vidim ih kako se smiju i pomažu jedno drugom ustati. Možda će jednog dana reći da su ih zvijezde spojile, ali prava je istina da su upravo oni ti koji su potakli, zaveli, probudili i pokrenuli zvijezde...